

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุคือ เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู ทำให้ปริมาณขยะลดน้อยลง ไม่มีขยะตกค้างในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการขยะมูลฝอย สภาพปัญหาและ ความต้องการในการจัดการกำจัดขยะมูลฝอย พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู

จากการศึกษาสภาพการกำจัดขยะมูลฝอยและสภาพปัญหาของการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการกำจัดขยะเองและให้ เทศบาลกำจัดให้ ควบคู่กันไปและพบว่าก่อนนำขยะไปทิ้งประชาชนไม่มีการคัดแยกขยะ ส่วนสภาพปัญหาของการกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า มีทั้ง 4 สาเหตุด้วยกันคือ สาเหตุจากเทศบาล ซึ่งเป็นผู้ให้บริการในการจัดเก็บขยะพบว่ามีปัญหาทั้งในเรื่องการบริหารจัดการการกำจัดขยะมูลฝอย และบุคลากรของเทศบาลที่ขาดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ สาเหตุจากประชาชนผู้รับบริการ มีปัญหาในเรื่องการขาดความรู้การมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องและการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลกระทบให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย และสาเหตุจากชุมชนเอง กล่าวคือ ชุมชนไม่มีการบริหารจัดการเอง การกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี เช่น การกำหนดแหล่งหรือสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย ร่วมกัน ขาดการเอาใจใส่ และขาดการประชาสัมพันธ์ในชุมชน ซึ่งจากสภาพการจัดเก็บขยะมูลฝอยและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำมากำหนดกิจกรรมแทรกแซง โดยดำเนินการทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้ให้บริการคือเทศบาล ส่วนของผู้รับบริการคือประชาชนและชุมชน ดังนี้

1) กิจกรรมแทรกแซงสำหรับเทศบาล ได้ทำการอบรมเจ้าหน้าที่จัดเก็บขยะให้เก็บขยะได้ถูกวิธี และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ปรับเปลี่ยนเส้นทางการเก็บขยะให้มีระยะทางสั้นลง ทำให้เก็บขยะได้เร็วขึ้น ปรับเปลี่ยนเวลาการเก็บขยะตามชุมชนต่างๆ ปรับปรุงและซ่อมแซมรถขนขยะให้สะดวกในการเก็บขยะและพร้อมที่จะใช้งานได้อยู่เสมอ เพิ่มจำนวนถังขยะและ

หาจุดวางถังขยะใหม่ให้เหมาะสม และจัดประกวดชุมชนดีเด่นด้านการให้ความร่วมมือ การมีความสามัคคีของคนในชุมชน ความสะอาดและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้มี 3 รางวัล ดังนี้ คือ รางวัลที่ 1 เงินสด 7,000 บาท พร้อมโล่ รางวัลที่ 2 เงินสด 5,000 บาท พร้อมโล่ รางวัลที่ 3 เงินสด 3,000 บาท พร้อมโล่

2) กิจกรรมแทรกแซงสำหรับชุมชน ได้ดำเนินการ ฝึกอบรมผู้นำชุมชนเพื่อนำไปถ่ายทอดให้ประชาชนในชุมชน สาริตการแยกขยะให้ผู้นำชุมชน แจกสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เทปหมอลำ ติดตั้งป้ายคัดแยกที่ ประกาศเชิญชวนทางหอกระจายข่าว ประจำชุมชน จัดถังขยะให้เพียงพอในชุมชนตามมาตรฐาน (4-5 ครอบครัวต่อ 1 ถัง) ติดต่อประสานงานกับผู้รับซื้อของเก่าให้มารับซื้อของเก่าในชุมชนและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

จากกิจกรรมแทรกแซงดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดขยะมูลฝอยครอบคลุมทุกชุมชนในเขตเทศบาล จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นการทดสอบหาแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งจากการดำเนินการกิจกรรมแทรกแซงดังกล่าว ทำให้สภาพปัญหาของการกำจัดขยะมูลฝอยในจังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่ง

กิจกรรมแทรกแซงที่ดำเนินการในครั้งนี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการปฏิบัติตัวของประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างมาจากชุมชน 4 แห่ง จำนวน 137 คน ดังนี้

1) ความรู้ของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซง โดยใช้การทดสอบ z พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกหัวข้อ ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมแทรกแซงมีผลทำให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มขึ้น

2) ทักษะของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซงในทุกประเด็น โดยใช้ค่าสถิติ Wilcoxon Sign Rank Test พบว่าส่วนใหญ่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมี ทักษะต่อการกำจัดขยะมูลฝอยดีขึ้น

3) การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซงโดยใช้ค่าสถิติ McNemar test พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกประเด็น ซึ่งกล่าวได้ว่า การใส่กิจกรรมแทรกแซงมีผลทำให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องมากขึ้น

จากผลของการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยก่อนและหลังใส่กิจกรรมแทรกแซงดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า กิจกรรมแทรกแซงที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการมีผลทำให้ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมแทรกแซงดังกล่าวข้างต้นเป็นแนวทางที่ทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือต่อการกำจัดขยะมูลฝอยกับเทศบาลมากขึ้น

5.2 การอภิปรายผล

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถกล่าวได้ว่ากิจกรรมแทรกแซงซึ่งได้ผ่านการทดสอบและประเมินผลแล้วนั้น สามารถบรรลุถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ นั่นคือได้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู ซึ่งถ้าจะพิจารณาในภาพรวมแล้ว จะเห็นว่ากิจกรรมแทรกแซงในการวิจัยนี้ เน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ เป็นสำคัญควบคู่กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศบาลด้วย ถ้าขาดการมีส่วนร่วมแล้วย่อมยากที่จะดำเนินการให้สำเร็จได้ ที่สำคัญที่สุดในการจัดการขยะมูลฝอยก็คือการกระจายอำนาจและบทบาทขององค์กรชุมชน เช่นกรรมการชุมชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่จะได้รับผลกระทบต่อปัญหาชุมชนของเขาเอง สอดคล้องตามที่ สุวิทย เบียมพงศ์สานต์ (2538 : 25) ได้เสนอแนวทางไว้ นอกจากนี้ การจูงใจก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เช่นการให้รางวัลแก่ ชุมชนที่มีความร่วมมือในการกำจัดขยะมูลฝอยได้ดีเด่นซึ่งน่าจะนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้โดยทั่วไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ขยะมูลฝอยเกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นทั้งโดยตรงและทางอ้อมซึ่งขยะมูลฝอยที่มีจำนวนมากและไม่สามารถกำจัดให้หมดไปได้ ยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นในบริเวณที่ทิ้งขยะมูลฝอย แม่น้ำ ลำคลอง อากาศ เป็นทั้งแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและแหล่งนำโรค ส่งกลิ่นเหม็น ก่อให้เกิดความรำคาญให้ผู้ที่อยู่อาศัยใกล้เคียง และผลกระทบอีกหลายอย่างที่จะตามมาจากสภาพปัญหาของการมีขยะล้นเมืองดังกล่าวรัฐ

บาลควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชนในการที่จะผลักดันให้องค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชนเอง โดยรัฐควรจะเป็นตัวเชื่อมประสานให้เกิดความร่วมมือขององค์กรในท้องถิ่นให้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนและให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมภายในชุมชนอย่างจริงจัง ทั้งนี้ต้องมีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตั้งแต่ สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเห็นว่าเป็นแนวทางที่ชุมชนมีศักยภาพพอที่จะทำได้ โดยให้รัฐเข้ามามีส่วนสนับสนุนเท่านั้น เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ และทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างแท้จริง ทั้งนี้รัฐเองต้องกำหนดให้มีการกระจายอำนาจให้ชัดเจน เพื่อให้ภาครัฐในระดับท้องถิ่นมีความคล่องตัวในการให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนให้องค์กรในชุมชนมีความเข้มแข็งในการที่จะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในครั้งต่อไป ควรกระทำให้ครบวงจร ตั้งแต่การแยกขยะ การกำจัดขยะ และการนำของเก่าที่ไม่ได้ใช้กลับมาประยุกต์ใช้ใหม่ในชุมชน โดยกระตุ้นให้เกิดการร่วมกันศึกษา ค้นหาหาปัญหา สาเหตุของปัญหา เพื่อนำไปสู่การคิดหาแนวทางหรือสร้างรูปแบบการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกันให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย วางแผนงาน / โครงการ หรือกิจกรรม พร้อมทั้งร่วมลงทุนในกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการดำเนินโครงการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป